

CHRISTOPHER MARLOWE

DOCTOR FAUSTUS

VERTALING
MANJA TOPPER EN
JORN HEIJDENRIJK

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #627
1592, Christopher Marlowe
© 2021, Manja Topper en Jorn Heijdenrijk (vertaling)
Eerste druk 2021

isbn 978-94-6076-627-5
nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit
Mara Aronson
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Joanne Mensert

Typografie en basis lay-out
Connie Nijman
Printwerk
Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl
Postadres De Nieuwe Toneelbibliotheek
Willem Beukelsstraat 42 1097 ct Amsterdam

Dit boekje is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Personages

Koor
Doctor Faustus
Wagner
Valdes
Cornelius
Drie studenten
Mephistopheles
Lucifer
Robin
Raaf
Paus Adrianus
Paus Bruno
Kardinaal van Frankrijk
Kardinaal van Pedua
Keizer Karel V
Koning Raymond van Hongarije
Hertog van Anholt
Hertogin van Anholt
Goede Engel
Kwade Engel
Paardenverkoper
Hoogmoed
Hebzucht
Woede
Jaloezie
Gulzigheid
Luiheid
Geilheid

proloog

koor Welkom lieve dames en heren en dames.
Wat gaan we wel en wat gaan we niet zien?
Om te beginnen bij wat we niet gaan zien:

The Phantom of the Opera.

Dat gaan we niet zien.
Spiderman.
Gaan we ook niet zien.
Dit is geen De meester en Margarita.
Ook geen Meester van de zwarte molen.
Dit is geen The Forbidden.
Dit is geen Angel Heart.

We gaan niet kijken naar Star Wars: Episode 111 Revenge of the Sith.

De kleine zeemeermin.

Ook niet.

De kleine zeemeermin?
Hoe gaat dat dan?

Maar we gaan dat dus niet zien.

Nee, maar hoe gaat dat dan?

Nou er was eens heel lang geleden, heel ver in zee waar het water zo blauw is als de blaadjes van de mooiste korenbloem en zo helder als het zuiverste glas. Het is daar heel diep, dieper dan een ankerketting ooit kan komen. En daar in de diepte woont de kleine zeemeermin met haar vader en haar oudere zeemeerminzussen. Het leven is daar kalm, erg kalm. Op haar vijftiende verjaardag mag zij naar de oppervlakte

zwemmen en de wereld boven water bekijken. Daar ziet ze een mooie prins op een schip en wordt verliefd op hem. Een heftige storm steekt op en de prins valt over boord en verdrinkt bijna. De zeemeermin weet hem te redden en brengt hem naar een strand. Daar laat zij de bewusteloze prins achter.

Maar we gaan dat dus niet zien?

Nee, natuurlijk niet, maar de kleine zeemeermin blijft naar de prins verlangen. Ten einde raad gaat ze naar de oude zeeheks en vraagt om hulp. De zeeheks wil haar wel helpen maar niet voor niets. In ruil voor een toverdrank die haar staart in tweeën zal splijten en haar benen geeft, eist de zeeheks haar tong en dus ook haar mooie stem. Verder moet de zeemeermin de liefde van de prins winnen want als hij met een ander trouwt zal ze sterven en veranderen in het schuim van de zee. De kleine zeemeermin is zo verliefd dat ze niet anders kan, en wil, dan toegeven aan de oude zeeheks. Met het toverdrankje zwemt de kleine zeemeermin naar het kasteel van de prins. Ze drinkt het drankje als ze aankomt bij het strand. Het voelt alsof een zwaard haar staart in tweeën snijdt en bij elke stap die ze op het land zet, heeft ze het gevoel dat ze over scherpe messen loopt.

Ze ontmoet de prins en hij is betoverd door haar schoonheid en mooie manier van bewegen. Ze kan alleen niet spreken. Ze worden bevriend en zijn onafscheidelijk. De prins houdt van haar zoals je van een kind of een lief huisdier houdt.

Dat vind ik heel denigrerend.

Ik ook.

Dus alleen omdat ze niet kan praten?

Ik denk het.

Op een dag hoort de prins van zijn vader, de koning, dat hij moet trouwen met een prinses van een naburig land. De prins wil dat niet maar na een lang gesprek laat hij zich overhalen door zijn vader om

haar te bezoeken en kennis te maken. De prins reist met zijn hofhouding en de zeemeermin naar de prinses. Ze is onwaarschijnlijk mooi en kan prachtig zingen. De prins is op slag verliefd en ze besluiten onmiddellijk te trouwen. De zeemeermin is doodongelukkig en zou in tranen uitbarsten als ze dat zou kunnen.

Zeemeerminnen kunnen immers niet huilen?

Nee. De bruiloft is prachtig en 's avonds kan de zeemeermin niet slapen. Ze dwaalt langs de kust. Dan ziet ze haar zusters in de golven. Ze hebben allemaal kale hoofden. De zusters zijn in paniek ook op bezoek gegaan bij de oude zeeheks omdat ze hun zusje wilden redden. De oude zeeheks wilde hen voor hun prachtige haar wel een mes geven. Met dat mes zou de kleine zeemeermin de prins op de huwelijksnacht moeten vermoorden. Dan zou de zeemeermin niet sterven en veranderen in het schuim van de golven maar terug kunnen keren naar haar vader en haar zusjes. De zeemeermin gaat naar het bed waar de prins en de prinses liggen te slapen. Ze staat op het punt de keel van de prins door te snijden maar dan ruikt ze zijn adem en kan het toch niet. Ze rent naar het strand en gooit het mes in zee. De zee kleurt bloedrood. Daarna stort ze zichzelf in de zee en verandert in het schuim van de golven. Ze kan weer zachtjes ruisen en zingen. Als je alleen op het strand bent aan een verlaten kust kan je het zingen bij de juiste wind soms horen.

Wat gaan we nog meer niet zien?

We zien geen bloedige veldslagen op de vlaktes van Trasimene waar Mars de oorlogszuchtige Carthagers ophitste.

We zien ook geen sexy affaires en intriges die het decadente hof aan het wankelen brengen.

Dit wordt dus geen Kings of War.

Geen Les Liaisons dangereuses.

Het zijn ook niet de heldendaden van Iron Man die onze muze inspireren tot het heilige en hemelse vers.

Maar lieve dames en heren en dames.

We spelen de lotgevallen, de gelukkige en de ongelukkige, van doctor Faustus en hopen u, dit intelligente publiek, te behagen. Om te beginnen bij het begin. Er was eens lang geleden, in een ver land, Duitsland, in een klein dorpje, Rhode, een klein huisje. Daar werd de kleine Faustus geboren. Zijn vader en moeder waren bescheiden, arme mensen. Hij groeide op en trok naar Wittenberg. Zijn oom nam hem daar onder zijn hoede. Hij studeerde en werd sterk aangetrokken tot het religieuze en promoveerde in de theologie. Doctor Faustus excelleerde in het dispuut over God en de hemel, steeg vol hoogmoed boven iedereen uit, tot z'n wassen vleugels smolten en hij naar beneden stortte. Deze man is gevoelig voor duivelse praktijken. Volgestouwd met de vruchten van de kennis geeft hij zich over aan de vervloekte zwarte kunst. Voor hem is niets zoeter dan magie. De magie is zelfs zoeter dan zijn zielenrust.

Hier zien we hem, Faustus!

akte 1

Scène 1.1

Doctor Faustus in zijn bibliotheek

faustus Je moet iets besluiten, Faustus.

Wat wil je werkelijk bereiken? Is het doel van de wetenschap om tot het einde der tijden Aristoteles te blijven bestuderen? Ooh zoete Analytica, hoe opwindend!

Bene disserere est finis logices. Is goed redeneren het hoogste goed van de logica? Is dat het grootste wonder? Dan hou ik op met lezen. Dat heb ik immers al bereikt. Het vernuft van Faustus heeft een grotere uitdaging nodig.

On kai mè on. Zijn of niet zijn? Vaarwel!

Dokter Claudius Galenus, welkom!

Ubi desinit philosophus ibi incipit medicus. Waar de filosoof eindigt, gaat de dokter verder.

Wordt dokter, Faustus en verdien goud geld.

Verzin een miraculeus medicijn en wordt onsterfelijk.

Summum bonum medicinae sanitas. Gezondheid is het ultieme doel van de geneeskunst. Maar Faustus, dat heb je toch al lang bereikt? De voorgeschreven recepten, waarmee je duizenden ongeneeslijk zieken van de pest hebt genezen, stad na stad, worden gekoesterd als relikwieën. Je spreekt enkel in aforismen en toch ben je alleen maar Faustus, een mens. Als je de mens onsterfelijk kon maken of de doden tot leven zou kunnen wekken, dan zou je kunst wat waard zijn.

Geneeskunst, vaarwel. Waar is Justinianus?

Si una eademque res legatur duobus. Alter rem, alter valorem rei et cetera. Als twee mensen hetzelfde voorwerp erven, krijgt de een de waarde ervan en de andere het bezit. Gesjoemel met waardeloze legaten.

Exhereditare filium non potest pater, nisi...

Een vader kan zijn zoon niet onterven tenzij...

Dat is de inhoud van Corpus Iuris Civilis?

Het universele burgerlijk wetboek? Een studie die past bij een corrupte slaaf die alleen geïnteresseerd is in oppervlakkige rotzooi. Veel te serviel en onvrij voor mij. En dan hebben we de theologie. De Bijbel, Faustus, lees het goed.

Stipendium peccati mors es. Ha, Stipendium...

Het loon van de zonde is de dood. Wreed. Gruwelijk.

Si peccasse negamus, fallimur. Et nulla est in nobis veritas. Als we zeggen dat we zonder zonde zijn, bedriegen we onszelf en is er dus geen waarheid in ons. We kunnen niet anders dan zondigen en zullen dus moeten sterven.

Ah, we sterven een eeuwigdurende dood. Hoe noem je zo'n dogma?

Que sera, sera. Wat zal zijn, zal zijn. Tot nooit, theologie! De metaphysica van de tovenaars en de boeken van de zwarte kunst zijn hemels.

Lijnen, kringen, tekens, letters en symbolen.

Dat is waar Faustus het meest naar verlangt.

Oh, een wereld van winst, genot, macht, eer en onbeperkte mogelijkheden ligt voor de begeesterde onderzoeker in het verschiet. Ik zal heersen over alles dat beweegt tussen de roerloze polen. Keizers en koningen worden alleen op eigen grondgebied gehoorzaamd. Zij kunnen de wind niet aanwakkeren of de wolken uiteenjagen, maar mijn heerschappij overtreft iedere verbeeldingskracht. Een slimme tovenaars is een machtige god. Scherp je geest en wordt godgelijk.

Wagner op

Breng mijn goede vrienden, de Duitsers, Valdes en Cornelius de groeten en vraag ze langs te komen.

wagner Zal ik doen.

faustus Een gesprek zal me meer opleveren dan dit moeizaam gepeins. goede engel Doe dat verdomde boek weg. Kijk er niet in. Laat je ziel niet verleiden. Je roept de woede van God over je af. Lees de Bijbel. Dit is blasfemie.

kwade engel Ga verder, Faustus met die befaamde kunst waarin alle schatten van de natuur zijn verscholen. Wees zo groot op aarde als Jupiter in de hemel, heer en meester van de elementen

faustus Een bijzonder aantrekkelijk idee, geesten, die alles voor me

doen: m'n twijfel wegnemen en zich met mij in dit enerverende avontuur storten. Ik laat ze naar India vliegen voor goud, de stille oceaan leegroven voor parels en alle uithoeken van de nieuwe wereld afschuimen op zoek naar vers fruit en exotische delicatessen. De geesten zullen me onvoorstelbare filosofieën voorlezen en geheimen van buitenlandse koningen ontsluitieren. Ze zullen rondom Duitsland een bronzen muur optrekken, de Rijn ombuigen zodat hij het mooie Wittenberg omspoelt en de universiteit laten ruisen van de zijde waarin de studenten gekleed gaan. Met het geld dat ze tevoorschijn toveren zal ik soldaten inhuren en de hertog van Parma ons land uitdrijven. Ik zal, als absoluut vorst, over alle provincies heersen. Ik laat mijn toegewijde geesten een nog gruwelijker wapen ontwikkelen dan het ontploffende vuurschip bij de vernietiging van de brug in Antwerpen.

Valdes en Cornelius op

Welkom! Duitsers! Valdes en Cornelius!

Zegen me met jullie wijze woorden. Valdes, lieve Valdes en Cornelius. Jullie woorden hebben mij gewonnen voor de magie en de verboden kunst. Maar niet alleen jullie woorden. Ook mijn grenzeloze verbeelding pijnigt mijn hoofd over de zwarte magie en de macht over leven en dood. Filosofie is oppervlakkig en flauw. Zowel rechten, als geneeskunst is voor simpele zielen. Theologie bungelt al helemaal onderaan en is onaangenaam, koud, grof en gemeen. Alleen magie, de magie windt me op. Lieve vrienden sta me bij. Ik, Faustus, die met subtiele syllogismen de pastors van de Duitse kerk imponeerde en het neusje van de zalm van Wittenberg naar mijn oratie liet zwermen zoals de gedoemde zielen op Musaeus afvlogen zodra hij de hel betrad. Ik stijg naar de hoogte van Agrippa, die met z'n esprit wereldberoemd was in Europa.

valdes Faustus, deze boeken, jouw vernuft en onze ervaring zullen ervoor zorgen dat wij, wij drieën, door iedereen heilig verklaard worden. Zoals de tot slaaf gemaakte inheemse bevolking gehoorzaamt aan de Spaanse kolonist zullen de elementen als geesten aan onze voeten liggen.

Als leeuwen zullen ze ons beschermen, als de Duitse ridders te paard met hun lansen in de aanslag, als reuzen uit Lapland die ons flankeren maar soms ook als vrouwen, als jonge meisjes met een hemels gelaat, aantrekkelijker dan de ronde borsten van Venus. Uit Venetië roven ze

enorme handelsschepen en uit Amerika gouden schatten, waarmee die oude koning Philips jaarlijks de schatkist spekt. Alles is voor ons als de geleerde Faustus standvastig zal zijn!

faustus Valdes, ik ben even standvastig als jij daar staat. Twijfel niet.

cornelius De wonderen van de zwarte magie zullen alle wetenschap voor jou laten verbleken en je laten zweren om niets anders meer te bestuderen. Als je de astrologie doorgrondt, vreemde talen spreekt, de mineralen kunt lezen, beheers je de beginselen van de zwarte kunst.

Twijfel niet Faustus. Je wordt beroemd en zal meer geraadpleegd worden vanwege deze magische gaven dan het orakel van Delphi.

De geesten zeggen dat ze de zee kunnen laten droogvallen en zo uitheemse schatten uit wrakken tevoorschijn toveren: de rijkdommen die onze voorvaders diep in het binnenste van de aarde verborgen. Zeg het maar Faustus!

Wat willen wij drie nog meer?

faustus Niets, Cornelius. Oh, dit vrolijkt me op. Kom, toon me wat magische kunsten die ik kan uitproberen in een weelderig bos.

valdes Haast je naar een afgelegen bos.

Neem de boeken van wijze Bacon en Abanus mee, Hebreeuwse psalmen en het Nieuwe Testament. Wat je nog meer nodig hebt hoor je voor het eind van ons gesprek.

cornelius Valdes, begin met de spreuken, leer hem dan de ceremonies en laat de finesses aan Faustus zelf over.

valdes Ik onderricht je de grondbeginselen en binnenkort zal je begaafder zijn dan ik.

faustus Blijf bij me eten. Tussen de soep en de patatten zullen we alles tot in detail bestuderen. Voor ik ga slapen ga ik het uitproberen.

Vannacht zal ik de magie bedrijven al wordt het mijn dood.

Scène 1.2

Studenten op, voor het huis van Faustus

eerste student Hoe is het toch met Faustus wiens 'Sic probo' altijd door de school schalde! 'Zoals ik heb bewezen!'

tweede student Dat zullen we gauw genoeg weten. Daar is zijn bediende.

eerste student Hee gast! Waar is je meester?

wagner God zal het weten.

tweede student Hoezo, weet jij het dan niet?

wagner Tuurlijk weet ik het. Maar ik zie het verband niet.

eerste student Hou op, gast. Stop met die grappen en vertel waar hij is.

wagner Ik zie geen noodzakelijk oorzakelijk verband, waar jullie als zijnde promovendi alert op horen te zijn. Erken je ongelijk en pas voortaan beter op je woorden.

tweede student Zei je net niet dat je het wel wist?

wagner Heeft u daar een getuige van?

eerste student Ja gast. Ik heb het ook gehoord.

wagner Ja lekker. Vraag m'n maat of ik een dief ben.

tweede student Je wil het ons niet vertellen.

wagner Dat heb je fout. Ik zal het je vertellen.

Als jullie geen sukkels waren zouden jullie het niet vragen. Is hij geen corpus naturalis, een levend wezen? En is dat niet mobile, mobiel.

Waarom stellen jullie me dan zo'n vraag? Maar ik ben van nature flegmatisch en niet snel kwaad te krijgen, maar wel heel gemakkelijk geil, in de liefde bedoel ik anders zouden jullie niet binnen een straal van dertien meter van de plaats delict durven komen. Maar ik ben er zeker van dat jullie bij een volgende sessie aan de strop zullen bungelen. Zo, nu ik jullie eruit geluld heb, trek ik mijn gezicht weer in de plooi van een pure puritein en zeg: werkelijk, dierbare broeders, mijn meester dineert met Valdes en Cornelius en deze wijn, als hij zou kunnen spreken, had het jullie ook kunnen openbaren. De goede heer zal jullie zegenen, behoeden en beschermen, mijn dierbare broeders, mijn dierbare broeders.

af

eerste student Dan vrees ik, wat ik al vermoedde. Hij is gevallen voor de vervloekte kunst, waar die twee wereldberucht om zijn.

tweede student Zelfs als ik hem niet kende en niet bevriend was, zou ik me zorgen maken om zijn ziel. Kom, laten we naar de rector magnificus gaan en hem informeren.

eerste student Verklikken?

tweede student Hopelijk kan een wijs beraad hem redden.

eerste student Ik ben bang dat niets hem meer kan redden.

tweede student We zien wat we kunnen doen.

Scène 1.3

faustus *met z'n boek* Nu de duistere schaduw van de aarde verlangt naar het mistroostige beeld van Orion, dat bij de Zuidpool tevoorschijn komt en het firmament verduistert met zijn gitzwarte adem, is het tijd voor een beetje magie. Kijk of de duivels zich laten bevelen door mijn gebed en offer. In deze cirkel zien we Jahweh, in spiegelschrift en achterstevoren, als anagram, de namen van de heilige goden, de zodiak en de hele sterrenhemel, alle symbolen en tekens van de planeten, zodat de geesten wel tevoorschijn moeten komen.

Wees niet bang, Faustus, wees vastberaden en ga tot het uiterste. Sint mihi Dei Acherontis propitii! Valeat numen triplex Jehovae! Ignei, aerii, aquatani spiritus, salvete! Orientis princeps Beëlzebub, inferni ardentis monarcha, et Demogorgon, propitiamus vos, ut appareat et surgat Mephistopheles. Quid tu moraris? per Jehovam, Gehennam et consecratum aquam quam nunc spargo, signumque crucis quod nunc facio, et per vota nostra, ipse nunc surgat nobis dicatus Mephistopheles! Wees mij gunstig gezind, goden van Acheron!

Weg met de drievoudige godheid van Jahweh!

Geesten van vuur, lucht, water en hagel!

Beëlzebub, Prins van het Oosten, vorst van de brandende hel en Demogorgon, we smeken je, laat Mephistopheles verschijnen.

Waar wacht je op? Bij Jahweh en de hel. Bij het heilige water dat ik sprenkel, het teken van het kruis en ons gebed, maak dat Mephistopheles, door ons opgeroepen, verschijnt!

Mephistopheles verkleed als duivel op

Ik beveel je. Ga terug en verander van gedaante. Je bent te lelijk om me onder ogen te komen. Quin redis, Mephistopheles, fratris imagine! Vertrek en kom terug als een Franciscaanse monnik, die heilige gedaante staat een duivel het best.

Mephistopheles af

Er zit esprit in mijn heilige woorden. Wie wil geen meester in deze kunst zijn? Mephistopheles is zo zacht als was, een en al nederigheid en gehoorzaamheid dankzij de kracht van de magie en mijn spreuken. Faustus, je bent een gelauwerde tovenaars dat je de grote

Mephistopheles kunt bevelen.

Mephistopheles op gekleed als een monnik

mephistopheles Faustus, wat kan ik voor je doen?

faustus Ik beveel je, dien me zo lang ik leef en doe alles wat ik je vraag. Al vraag ik je om de maan uit haar baan te slingeren of de oceaan de wereld te laten overspoelen.

mephistopheles Ik ben een dienaar van de grote Lucifer. Ik mag u niet dienen zonder zijn toestemming. Ik moet doen wat hij mij opdraagt.

faustus Heeft hij je niet bevolen voor mij te verschijnen?

mephistopheles Nee, ik kwam hier uit eigen beweging.

faustus Deden mijn toverspreuken je niet verschijnen? Geef maar toe.

mephistopheles Dat was de aanleiding, maar niet noodzakelijkerwijs de oorzaak. Als iemand de naam van God misbruikt, het heilige schrift besmeurt of Jezus afzweert, komen wij aangevlogen in de hoop zijn ziel te winnen.

We komen alleen als hij zich zo extreem uitdrukt dat hij gevaar loopt verdoemd te worden. De snelste manier om ons op te roepen is de heilige drie-eenheid vervloeken en devoot te bidden tot de prins van de hel.

faustus Dat heeft Faustus gedaan. De grootste god is Beëlzebub die ik met hart en ziel aanbid.

Het woord 'verdoemenis' bevreest mij niet.

Genoeg geklets over triviale onzin van sterfelijke zielen. Vertel me, wie is die Lucifer eigenlijk?

mephistopheles De opperste bevelhebber van alle geesten.

faustus Was Lucifer vroeger niet een aartsengel?

mephistopheles Jazeker, de lieveling van God.

faustus Hoe is hij dan de prins van de duivels geworden?

mephistopheles Door ambitie en onbeschoftheid. Daarom heeft God hem uit de hemel geschopt.

faustus En wie ben jij dan, die hem dient?

mephistopheles Een ongelukkige geest, meegevoerd in de val van Lucifer. Ik heb samengezworen tegen God met Lucifer en ben voor eeuwig verdoemd, met Lucifer.

faustus Verdoemd?

mephistopheles Tot de hel.

faustus Hoe kom je dan uit de hel?

mephistopheles Godverdomme, dit is de hel.

Ik ben er niet uit. Denk je dat ik niet niet word geteisterd door tienduizenden hellen? Ik heb God gezien en de eeuwige geneugten van de hemel geproefd. Oh Faustus, hou op met dit domme gevraag. Het martelt mijn geteisterde ziel.

faustus Is de grote Mephistopheles zo overstuur omdat hij beroofd is van het hemelse plezier? Leer van de mannelijke moed van Faustus. Veracht het genot dat je nooit meer zult bezitten. Ga naar de grote Lucifer met de volgende boodschap: Faustus roept de eeuwige dood over zich af door de grote God radicaal te betwisten. Hij geeft zich over en biedt zijn ziel aan, als Lucifer hem vierentwintig jaar zinnelijk en in sensuele overdaad laat leven, met jou als bediende. Jij, die me altijd alles geeft wat ik vraag, me alles vertelt wat ik weten wil, mijn vijanden bevecht, mijn vrienden helpt en altijd aan mijn wil zal gehoorzamen. Ga terug naar de grote Lucifer.

Kom om middernacht naar mijn studeerkamer en breng het oordeel van je meester.

mephistopheles Dat zal ik doen, Faustus.

faustus Oh, had ik maar zoveel zielen als er sterren zijn. Ik zou ze allemaal aan Mephistopheles geven. Hij zorgt ervoor dat ik keizer van de wereld word, een brug door de ijle lucht sla en met een leger de oceaan oversteek.

Ik smeed de bergen van de Afrikaanse kust vast aan Spanje, zodat het één continent wordt, helemaal ondergeschikt aan mijn kroon.

De keizer zal doen wat ik wil, net als iedere Duitse potentaat. Nu ik krijg wat ik verlang, verdiep ik mij verder in deze kunst tot Mephistopheles weer terugkomt.

Scène 1.4

Wagner en Robin op

wagner Kom hier, zakkenwassertje!

robin Zakkenwassertje! Hoepel op met je zakkenwassertje. Heb je wel eens een zakkenwassertje met zo'n mooie lange geitensik gezien?

Zakkenwassertjes, zegt-ie.

wagner Zeg eens zakkenwassertje, komt er bij jou nog af en toe iets binnen?

robin Nou en of! Af en toe komt er ook iets uit. Wil je het zien?

wagner Ach, arme slaaf. Zie hoe de armoede zijn naaktheid bespot. Deze schooier is helemaal bloot, werkeloos en zo hongerig dat hij zijn ziel aan de duivel zou verkopen voor een schapenbout. Al was hij half rauw.

robin Hoezo mijn ziel aan de duivel verkopen voor een halvegare schapenbout? Echt niet, vriend. Bij de heilige maagd Maria, hij zou lekker gebraden moeten zijn met een vette jus erover. Als m'n prijs zo hoog is.

wagner Kom bij me in dienst. Ik zorg dat je er uitziet als Qui mihi discipulus.

robin Met voetnoten en al?

wagner Nee zakkenwassertje, in gewassen zijde en vlooienpoeder.

robin Je dooie moeder? Is dat alles wat je vader je heeft nagelaten? Ik wil je niet beroven van je laatste bezit.

wagner Smeerlap, ik zei vlooienpoeder.

robin Ja hoor! Vlooienpoeder. Als ik de jouwe was, zou ik vol ongedierte zitten.

wagner Dat zou je sowieso. Of je voor me werkt of niet. Maar zakkenwassertje, hou op met die grappen. Kom voor zeven jaar bij me werken of ik verander je luizen in duivels die je in stukken zullen rijten.

robin Bespaar je de moeite, ze zijn aan me gehecht. Godverdomme. Ze vreten mijn vlees alsof het kostgangers zijn.

wagner Luister zakkenwassertje. Hier een paar gulden.

robin Hulde? Wat lulde?

wagner Een paar gulden.

robin Omg. In plaats van een paar gulden heb ik net zo lief chocoladegeld. Wat moet ik ermee?

wagner Je wordt een uur van tevoren gewaarschuwd als de duivel je komt halen.

robin Nee, neem je guldens terug.

wagner Ik hoef het niet.

robin Je hoeft ze wel.

wagner Wees getuige, ik heb het hem gegeven.

robin Wees getuige, ik geef het terug.

wagner Ik roep twee duivels op om je te halen

Baliol en Belcher.

robin Laat je Baliol en Belcher komen en ik sla ze neer. Ze hebben nog nooit zo'n pak slaag gehad sinds ze duivels zijn. Als ik een van hen zou doden. Wat zouden ze dan zeggen? Zie je, die grote gast met die slobberbroek? Hij heeft de duivel vermoord. De hele goegemeente noemt me duiveldoder.

twee duivels op, Robin is bang

wagner Baliol en Belcher. Wegwezen duivels!

duivels af

robin Zijn ze weg? Vervloekte wraak voor hen. Ze hebben gemene lange nagels. Het was een mannetje en een vrouwtjesduivel. Weet je hoe je ze kan herkennen? Een mannetjesduivel heeft een enorme hoorn en een vrouwtjesduivel een gleuf en gespleten hoeven.

wagner Zakkenwassertje, ga met me mee.

robin Luister eens. Als ik voor je werk, leer je me dan om Baliol en Belcher tevoorschijn te toveren.

wagner Ik leer je om jezelf te veranderen in een hond, een kat, een muis, een rat of wat dan ook.

robin Een christen verandert in een hond, een kat, een muis een rat. Nee meneer, als je mij verandert, doe het dan in een de gedaante van een flikvlooierige vlijtige vlo. Zodat ik hier en daar en overal kan zijn. Ik kietel de gleuf in de plooirok. Daar voel ik me thuis.

wagner Kom mee gast.

robin Hoor je me Wagner?

wagner Wat? Baliol en Belcher!

robin O God. Ik smeeek je, laat Baliol en Belcher slapen.

wagner Schurk, noem me meester Wagner, en richt je linkeroog
diametraal op mijn rechterhiel quasi vestigiis nostris insistere, treed in
mijn voetsporen.

robin Jezus Christus. Hij spreekt dokterslatijn. Ik volg hem, dien hem,
punt.

akte 2

Scène 2.1

Faustus in zijn studeerkamer

faustus Faustus, je bent vervloekt en kan niet meer gered worden. Wat helpt het om aan God of de hemel te denken? Weg met die valse fantasieën en vertwijfeling. Betwijfel God en vertrouw op Beëlzebub. Aarzel niet Faustus, wees vastbesloten. Waarom wankel je? Iets klonk in mijn oor: 'Wijs de magie af, keer terug tot God' en Faustus keert terug naar God.

Naar God? Hij houdt niet van je. De enige god die jij dient is je eigen begeerte, daarin zit de liefde voor Beëlzebub. Voor Beëlzebub bouw ik een altaar en een kerk en offer lauwwarm bloed van pasgeboren babies.

twee engelen op

goede engel Lieve Faustus, verwerp die vervloekte kunst.

faustus Berouw, gebed, boete doen. Wat moet ik doen?

goede engel Volg de weg naar de hemel.

kwade engel Allemaal illusies, vruchten van de waanzin. Hij, die daarin gelooft, is van zijn verstand beroofd.

goede engel Lieve Faustus, denk aan de hemel en alle hemelse dingen.

kwade engel Nee Faustus, denk aan roem en rijkdom.

Engelen af

faustus Aaah rijkdom. Het groothertogdom van Emden zal helemaal van mij zijn met Mephistopheles aan mijn zijde. Geen god kan me nog dwars zitten. Ik ben veilig. Twijfel niet langer. Kom Mephistopheles en breng goed nieuws van de grote Lucifer. Veni, veni Mephistophili.

Mephistopheles op

Wat zegt je meester, Lucifer?

mephistopheles Als jij je ziel verkoopt ben ik je dienaar zolang je leeft.

faustus Mijn ziel staat al op het spel.

mephistopheles Je moet nog een contract tekenen met je eigen bloed.

De grote Lucifer brandt van verlangen. Als je weigert ga ik terug naar de hel.

faustus Nee blijf, Mephistopheles, vertel me, welk belang heeft Lucifer bij mijn ziel?

mephistopheles Het vergroot zijn koninkrijk.

faustus Is dat waarom hij ons verleidt?

mephistopheles Solamen miseris socios habuisse doloris. Gedeelde smart is halve smart.

faustus Kunnen jullie de pijn van anderen voelen?

mephistopheles Net zo goed als de mens dat voelt. Maar zeg me, Faustus, krijg ik je ziel? Ik zal je slaaf zijn en je volgen en geef je meer dan dat je je ooit kan voorstellen.

faustus Mephistopheles, ik geef je hem.

mephistopheles Maak een snee in je arm, zonder dralen, zweer dat Lucifer op een zekere dag je ziel mag opeisen en wordt zo groot als Lucifer.

faustus *snijdt in zijn arm* Mephistopheles, uit liefde voor jou, snij ik in m'n arm en met mijn eigen bloed geef ik mijn ziel aan de grote Lucifer. Grote meester, heerser van de eindeloze duisternis, kijk naar het bloed dat uit mijn arm sijpelt. Laat mijn wens in vervulling gaan!

mephistopheles Faustus, je moet er je naam mee schrijven voor de rechtsgeldigheid.

faustus Doe ik *schrijft* Mephistopheles, aah mijn bloed stolt, ik kan niet meer schrijven.

mephistopheles Ik haal vuur zodat het weer vloeibaar wordt.

faustus Wat voerspelt het stremmen van mijn bloed? Een weigering. Zodat ik dit contract niet kan tekenen. Waarom vloeit het niet zodat ik kan schrijven: Faustus geeft zijn ziel aan u.

Het stokt. Waarom verdom je het? Het is toch godverdomme m'n eigen ziel. Schrijf dan: Faustus geeft zijn ziel aan u.

mephistopheles Hier is vuur. Ga je gang.

faustus Het bloed begint weer te lopen. Nu maak ik het af.

schrijft

mephistopheles Wat zou ik niet doen om zijn ziel te krijgen?

faustus Consummatum est. Klaar. Het contract is getekend. Faustus heeft zijn ziel overgedragen aan Lucifer. Maar wat is dat voor inscriptie

op mijn arm? Homo fuge! Mens vlucht! Waarheen moet ik vluchten? Als ik naar God vlucht, gooit hij me in de hel. Mijn zintuigen zijn confuus. Er staat hier niets geschreven. Ik zie het duidelijk. Hier staat geschreven: homo fuge. Maar Faustus vlucht niet.

mephistopheles Ik geef hem wat om hem op te vrolijken.

af

Mephistopheles op. Duivels geven kronen en kostbare gewaden aan Faustus. Ze dansen en vertrekken

faustus Zeg Mephistopheles, wat betekent deze show?

mephistopheles Niks Faustus, het is alleen om je op te vrolijken en om te laten zien wat je met magie kunt doen.

faustus Kan ik geesten oproepen als ik daar zin in heb?

mephistopheles Ja Faustus en je kunt zelfs grotere dingen doen dan dit.

faustus Dan is het me meer dan duizend zielen waard. Mephistopheles, neem dit document, een gift van mijn lichaam en geest, op voorwaarde dat je je aan alle overeengekomen artikelen houdt.

mephistopheles Faustus, ik zweer bij de hel en Lucifer, dat ik alle overeengekomen beloften zal verwezenlijken.

faustus Luister. Ik lees ze hardop. *leest* Onder de volgende voorwaarden:

Ten eerste:

Faustus kan naar believen een geest zijn, in aanschijn en substantie.

Ten tweede:

Mephistopheles is zijn dienaar en staat tot zijn beschikking.

Ten derde:

Mephistopheles zal alles voor hem doen en halen.

Ten vierde:

Hij is altijd in zijn kamer of huis onzichtbaar aanwezig.

Ten slotte:

Hij zal in iedere gewenste vorm en gedaante voor de bovengenoemde John F. Faustus verschijnen.

Ik, John F. Faustus van Wittenberg, doctor,

geef onder deze voorwaarden mijn lichaam en ziel aan Lucifer, prins van het oosten en zijn gezant Mephistopheles. Als de 24 jaar voorbij zijn en alle bovenstaande artikelen strikt zijn nageleefd, stel ik mijn lichaam en

ziel, mijn vlees en bloed, mijn bezittingen, mijn hebben en houwen ter volledige beschikking aan het land van Lucifer, waar zich dat ook moge bevinden. Ondergetekend, John F. Faustus.

mephistopheles Faustus, dus dit is je overdrachtsakte.

faustus Hier. Laat de duivel het zegenen.

geeft Mephistopheles de akte

mephistopheles Vraag maar wat je wil.

faustus Eerst wil ik je bevragen over de hel.

Waar is de plaats die men hel noemt?

mephistopheles Onder de hemel.

faustus Ja, maar waar ongeveer?

mephistopheles In de diepste ingewanden van de elementen waar we worden gemarteld en voor eeuwig toe veroemd zijn. De hel is oneindig en ongedefinieerd, niet gebonden aan een plaats. Waar wij zijn is de hel en waar de hel is, zijn wij. En tenslotte, als de hele wereld vergaat en er over elk wezen geoordeeld is, wordt alles wat geen hemel is, de hel.

faustus Ik geloof dat de hel een fabeltje is.

mephistopheles Geloof dat maar. Je komt er nog wel achter.

faustus Geloof je dat Faustus veroemd wordt?

mephistopheles Nou en of. Wis en wel, ruk en pluk. Want hier is je document, waarin jij je ziel vermaakt aan Lucifer.

faustus Ah, kut en mijn lichaam ook. Maar wat dan nog. Denk je dat Faustus zo naïef is om te denken dat er na dit leven sprake is van pijn? Dat is geleuter en ouwe wijvenpraat.

mephistopheles Faustus, ik ben het bewijs van het tegendeel. Ik ben veroemd en ben nu in de hel.

faustus Wat? Nu in de hel. Dit zou de hel zijn.

Hier zou ik graag veroemd willen zijn. Slapen, eten, wandelen, discussiëren etcetera. Maar nu we het er toch over hebben, ik zou graag een vrouw willen hebben. De mooiste maagd van Duitsland. Ik ben bronstig, hitsig en geil en kan niet leven zonder vrouw.

mephistopheles Hoezo een vrouw? Alsjeblieft Faustus, begin niet over een vrouw.

faustus Kom op lieve Mephistopheles, regel er één voor me. Ik kan niet zonder.

mephistopheles Moet je er één hebben?

Wacht hier tot ik terugkom. Ik regel een vrouw voor je, in duivelsnaam.

Mephistopheles af

Mephistopheles op als vrouw, met vuurwerk

mephistopheles Nou Faustus, wat vind je van je vrouw?

faustus De pest voor haar als dit geen hete hoer is.

mephistopheles Rustig Faustus, een huwelijk is alleen maar een ceremoniële ceremonie. Als je van mij houdt, vergeet dat. Ik kies de mooiste courtisanes voor je uit en breng ze iedere ochtend naar je bed.

Waar je oog op valt neem je naar hartenlust, al is ze zo kuis als

Penelope, zo wijs als Seba of zo mooi als de briljante Lucifer voor zijn

val. Hier, neem dit boek en bestudeer het nauwkeurig. *geeft het boek*

Als je deze lijnen doortrekt vind je goud.

Als je deze cirkels op de grond tekent verschijnen er wervelwinden, stormen, donder en bliksem. Spreek dit driemaal plechtig uit en geharnaste mannen zullen verschijnen, klaar om te doen wat je verlangt.

faustus Dank Mephistopheles, maar ik zou graag een boek hebben met bezweringen en toverspreuken, zodat ik geesten kan oproepen wanneer ik maar wil.

mephistopheles Hier staat het.

faustus Ik wil een boek waarin ik alle sterrenbeelden en planeten van de hemel kan zien, zodat ik weet waar ze staan en hoe ze bewegen.

mephistopheles Hier staan ze.

faustus Ik wil een boek, dan ben ik klaar, met alle planten, kruiden en bomen die op aarde groeien.

mephistopheles Hier staat het.

faustus Je bent een grote bedrieger!

mephistopheles Reken maar.

Scène 2.2

Robin, op met een boek in zijn hand

robin Dit is fantastisch. Ik heb het grote toverboek van doctor Faustus gepikt en ik denk, ik ga wat cirkels voor eigen gebruik trekken. Nu kan ik onze dorpsmeisjes, als ik wil, in hun blootje laten dansen en zal ik meer zien en voelen dan ooit.

Raaf op

raaf Robin kom alsjeblieft. Er is een kerel die zeikt over zijn paard. Hij wil hem geborsteld en gepoetst hebben. Hij gaat tekeer tegen mevrouw en zij heeft mij gestuurd om jou te halen. Alsjeblieft kom mee.

robin Aan de kant, aan de kant. Of je ontploft, je spat uit elkaar, Raaf. Aan de kant. Ik ben met een gevaarlijke truc bezig.

raaf Wat doe je met dat boek. Je kan niet eens lezen.

robin *leest* D – In ieder geval

D, E, – DE

S, A, in ieder geval A.

DE SAKAN.

tekent een cirkel

Blijf buiten de cirkel, zeg ik, of ik stuur je voor straf terug naar de stallen. Jij analfabeet, domme stalknecht!

raaf Ja hoor. Hou maar op met die toverkul. Geloof me. Als de baas komt, zal hij je in elkaar toveren.

robin Mijn baas mij in elkaar toveren? Ik zal je wat zeggen. Als mijn baas komt, tover ik zo'n prachtig paar horens op zijn kop als je van je leven nog nooit gezien hebt.

raaf Dat hoeft je niet te doen, dat heeft zijn vrouw al gedaan.

robin Er zijn er hier aanwezig die ook in die materie zijn gedoken, die er ook niet over mogen praten.

raaf Smeerlap. Ik had je wel door. Ik dacht al dat je niet voor niets steeds bij haar opdook.

Maar ik vraag je, vertel me in alle eerlijkheid, Robin, is dat echt een toverboek?

robin Het is het meest schandelijk toverboek, ooit door een helse duivel bedacht.

raaf Kan je ermee toveren?

robin Ik kan dat dus makkelijk, om te beginnen:

ten eerste kan ik je gratis en voor niets starnakel bezopen maken van natuurwijnen in welk drankhol dan ook in heel Europa. Dat is een van mijn toverkunsten.

raaf Voor Hans Klok is dat niks.

robin Zeker, Raaf. En veel meer nog, als je een oogje hebt op Truus Spuug, onze keukenhulp, wacht tot het middernacht is. Leg haar op haar rug en doe het zo vaak je wilt.

raaf Ooh goede Robin. Mag ik Truus Spuug berijden? In dat geval geef ik de duivel haver en biks, gratis, zo lang als hij leeft.

robin Genoeg lieve Raaf. Laten we onze schoenen even lekker oppoetsen zonder onze handen vies te maken. En dan toveren in duivelsnaam!

Scène 2.3

Faustus en Mephistopheles op

faustus Als ik naar de hemel kijk, heb ik berouw en vervloek ik jou, slechte Mephistopheles. Jij hebt mij dit geluk ontstolen.

mephistopheles Faustus, waarom denk je dat de hemel zo hemels is? Ik zeg, ze is niet half zo mooi als jij of als welke sterveling dan ook.

faustus Hoe weet je dat?

mephistopheles Het is gemaakt voor mensen daarom is de mens al meer.

faustus Als het gemaakt is voor mensen is het ook gemaakt voor mij. Ik zweer deze magie af en heb berouw.

Goede en kwade engel op

goede engel Faustus, toon berouw en God zal je vergeven.

kwade engel Jij bent een geest. God kan je niet vergeven.

faustus Wie fluistert er in mijn oor? Ben ik een geest? Als ik een duivel ben, kan God mij dan vergeven? God zal mij vergeven als ik berouw heb.

kwade engel Maar Faustus zal nooit berouw hebben.

Engelen af

faustus Mijn hart is zo gevoelloos geworden, ik kan geen berouw voelen. Ik spreek amper de woorden geloof, verlossing of hemel uit, of er echoot al een angstaanjagende donder in mijn oren. Faustus, je bent vervloekt. Dolken, messen, gif, pistolen, galgen en giftige zwaarden verschijnen voor mij, om mij, mezelf van het leven te beroven. Ik had mezelf al lang geleden afgeslacht als het zoete genot de intense wanhoop niet had verdrongen. De blinde Homerus heeft speciaal voor mij over de liefde van Paris Vrouwendief en de dood van Oenone gezongen. En Amphion, die met de betoverende klanken van zijn lier de muren rond Thebe heeft opgetrokken, heeft samengespeeld met mijn Mephistopheles. Waarom zou ik dan dood moeten gaan of überhaupt wanhopen? Ik ben vastbesloten, Faustus zal zich nooit bekeren.

Mephistopheles, laten we discussiëren en bakkeleien over de goddelijke astronomie. Zijn er nog andere hemelsferen voorbij de maan?

mephistopheles Alle hemellichamen vormen samen een grote

hemelbol waarvan de aarde het middelpunt is. De hemelse sferen zijn als de elementen, gevangen in elkaars cirkelbaan, die allemaal samen draaien rond dezelfde as.

Die as begint en eindigt in de polen van onze aarde. Alleen Saturnus, Mars en Jupiter maken er een potje van, dat zijn dwaalsterren faustus Bewegen de planeten allemaal in één richting? Situ et tempore. In plaats en tijd?

mephistopheles Ze bewegen allemaal tesamen van oost naar west in vierentwintig uur ten opzichte van de aardas. Behalve de dierenriem, die beweegt van west naar oost. Bij dat draaien worden er klanken voortgebracht, en de klanken vormen samen een prachtige harmonie 'de zogenaamde harmonie der sferen'.

faustus Lulkoek. Deze triviale prietpraat kan Wagner zelfs ophoesten. Is dit alles wat Mephistopheles weet? Wie kent de dubbele rotatie van de planeten niet? Een keer rond zijn as in een etmaal en wat betreft de tweede wenteling, bij Saturnus duurt die dertig jaar, bij Jupiter twaalf, bij Mars vier, bij de zon, Venus en Mercurius een jaar. En bij de maan duurt het 28 dagen. Dit is de kennis van een feut, een eerstejaars. Maar vertel, heeft iedere hemelse sfeer een eigen geest of heerser?

mephistopheles Ja.

faustus Hoeveel sferen of hemels zijn er?

mephistopheles Negen. De zeven planeten, het firmament en de goddelijke hemel.

faustus Los deze vraag eens voor me op. Waarom is er geen regelmaat in de conjuncties, opposities, posities en eclipsen, maar zijn er sommige jaren meer en andere jaren minder?

mephistopheles Per inaequalum motum respectu toitius. Door ongelijke bewegingen ten opzichte van het geheel.

faustus Dan is de wereld zeker ook in zeven dagen geschapen? Dan weet ik genoeg. Wie heeft dan volgens jou de wereld geschapen?

mephistopheles Dat zeg ik niet.

faustus Lieve Mephistopheles vertel het me.

mephistopheles Maak me niet kwaad. Ik zeg het niet.

faustus Bedrieger. Je hebt me gezworen alles te vertellen.

mephistopheles Ja, maar niet wat ons koninkrijk schoffeert. Denk aan de hel, Faustus, je bent verdoemd.

faustus Denk aan God, Faustus, die de wereld heeft geschapen.
mephistopheles Ik ga.

af

faustus Rot op vervloekte geest. Ga naar je lelijke stinkhel. Jij hebt de gekwelde ziel van Faustus veroordeeld. Is het nog niet te laat?

Engelen op

kwade engel Te laat.

goede engel Het is nooit te laat. Als Faustus berouw toont.

kwade engel Als je berouw toont, rukt de duivel je aan stukken.

goede engel Heb berouw en er zal je geen haar gekrenkt worden.

af

faustus Jezus Christus, mijn redder,
red mijn gekwelde ziel.

Lucifer, Beëlzebub en Mephistopheles op

lucifer Christus kan je niet redden want hij is rechtvaardig. Je ziel behoort mij al toe.

faustus Wie ben jij, die er zo afschuwelijk, onaangenaam, ongewassen en griezelig uitziet?

lucifer Ik ben Lucifer en dit is mijn collega hellevorst.

faustus Oh, John F. Faustus, aangenaam. Ze zijn hier om mijn ziel te halen.

lucifer We komen hier om je te vertellen dat je ons beledigt. In tegenstelling tot je belofte spreek je over Christus. Je moet niet denken aan God. Denk aan de duivel en aan zijn moeder.

faustus Sorry, dat zal niet meer gebeuren, sorry, neem me niet kwalijk, heel flauw van me. Sorry. Ik zweer nooit meer mijn ogen naar de hemel op te slaan. Ik zal de naam van God nooit meer noemen. Nooit meer tot hem bidden. Zijn bijbel verbranden. Priesters doodslaan en laat mijn geesten zijn kerken vernietigen.

lucifer Doe dat en wij zullen je rijkelijk belonen. Faustus, we komen uit de hel om je te entertainen. Ga zitten en je zult de zeven doodzonden in hun ware aard aanschouwen.

faustus Die vertoning zal net zo aantrekkelijk zijn als het paradijs voor Adam was toen hij net was geschapen.

lucifer Spreek niet over het paradijs of de schepping, maar kijk naar deze show.

Spreek over niets anders dan de duivel.

Entree! Op! Faustus, vraag ze naar hun naam en specialiteiten.

faustus Wie ben jij? De eerste.

hoogmoed Ik ben hoogmoed. Ik ontken dat ik ooit ouders heb gehad. Ik wil als de vlo van Ovidius zijn en kruip in iedere plooi als ik zin heb.

Eerst vlei ik me als een pruik op haar voorhoofd. Dan hang ik als een halssnoer om haar nek. Daarna kus ik haar lippen als de veren waaier en dan verander ik me in kanten ondergoed en doe... Ja wat doe ik niet? Maar gatver, wat stinkt het hier. Ik zeg geen woord meer voordat het hier met parfum besprenkeld en met zijde kant bedekt is.

faustus En wie ben jij? De tweede.

hebzucht Ik ben hebzucht. Verwekt door een rimpelige vrek in een oude leren beurs. Ik zou wensen dat dit huis met jullie allemaal daarbij zou veranderen in goud. Dan zou ik jullie veilig opsluiten in mijn schatkist.

Oh, mijn lieve goud.

faustus En wie ben jij? De derde.

woede Ik ben woede. Ik heb geen vader en geen moeder. Ik ontsnapte uit de bek van een leeuw toen ik amper een half uur oud was en sindsdien raas ik kriskras door de wereld met deze lange degen. Ik verwond mezelf als ik niemand vind om mee te vechten. Ik ben in de hel geboren dus één van jullie is mijn vader.

faustus En wie ben jij, de vierde?

jaloerie Ik ben jaloerie. Verwekt door een schoorsteenveger bij een vrouw als een oester. Ik kan niet lezen en ik wil dat alle boeken worden verbrand. Ik ben mager van het anderen zien eten en wens een hongersnood over de hele wereld zodat iedereen sterft behalve ik. Wat zou ik dan vet worden. Wat, jullie blijven zitten terwijl ik moet staan? Ik zal jullie krijgen, klerelijers.

faustus Wegwezen jaloerse schoft. En wie ben jij, de vijfde?

gulzigheid Wie? Ik meneer? Ik ben gulzigheid. Mijn ouders zijn allemaal dood. Verduiveld. Ze hebben me niets nagelaten en ik zit op een karig rantsoen van dertig maaltijden en tien tussendoortjes per dag. Een schijntje voor een gezonde eetlust. Ik ben van smakelijke afkomst. Mijn opa had een gerookte ham en mijn oma was een pronte fles wijn. Mijn peetooms waren Piemeltje Pekelharing en Simon Stoofvlees. Ooh en mijn peettante was echt een heerlijke dame, geliefd in ieder dorp of

stadje. Haar naam was Rita Nooitgenoeg. Faustus, nu ken je mijn hele stamboom. Nodig je me uit voor het diner?

faustus Van mij mag je hangen. Jij eet mijn ballen nog op.

gulzigheid Stik erin, zak.

faustus Stik er zelf in, eikel. Wie ben jij?

luiheid Ik ben luiheid. Ik ben verwekt aan een zonnige oever, waar ik lekker ben blijven liggen. Je verstoort me door me hierheen te halen. Laat gulzigheid en geilheid me terugbrengen. Verder zeg ik niks meer, voor geen goud ter wereld.

faustus Wie ben jij? Mevrouwetje V. Nus Heuvel. De zevende en de laatste.

geilheid Wie? Ik, meneer? Ik heb liever een decimeter doorbloed schapenvlees dan een lange gortdroge stokvis.

faustus Van Geilheid? Rot op. Naar de hel. Naar de hel.

Ze gaan af

lucifer Nou, Faustus, wat vond je ervan?

faustus Een heerlijk aanbik

lucifer In de hel is het een grote heerlijke zaligheid.

faustus Ik zou zo graag eventjes op en neer naar de hel gaan. Hoe gelukkig zou ik dan zijn.

lucifer Dat kan. Ik laat je om middernacht halen. Neem intussen dit boek en bestudeer het nauwkeurig. Je zal dan iedere gedaante kunnen aannemen die je maar wilt.

faustus Superbedankt grote Lucifer. Ik zal dit met mijn leven verdedigen.

lucifer Vaarwel Faustus, denk aan de duivel.

faustus Vaarwel grote Lucifer. Kom Mephistopheles.

akte 3

Scène 3.1

Wagner op

wagner Om de geheimen van de astronomie te doorgronden, beschreven in het boek van het firmament van Jupiter, beklimt de geleerde Faustus de top van de Olympus. Hij rijdt in een koets van schitterend vuur, getrokken door een span beteugete draken en ziet de wolken, planeten en sterren, keerkringen, zones en segmenten; van de heldere cirkel van de gehoornde maan helemaal tot het allerhoogste deel van het zenith. Draaiend in cirkels en spiralen rond de as van de polen vliegen de draken razendsnel van oost naar west en brengen hem na acht dagen weer thuis. Hij blijft niet lang in zijn stille huis om zijn ledematen rust te gunnen na deze uitputtende reis. Nieuwe heldendaden dagen hem uit en hij beklimt de rug van een draak die met zijn vleugels door de ijle lucht schiet, om de kosmografie te onderzoeken, de ligging van de kusten en koninkrijken van de aarde. Ik veronderstel dat hij eerst Rome aandoet om de paus te ontmoeten, de rituelen aan het hof te bestuderen en het feest van de heilige Petrus bij te wonen dat vandaag plaatsvindt.

Faustus en Mephistopheles op

faustus Goede Mephistopheles, nu we met veel plezier de statige veste Trier bezochten, met haar granieten stadsmuren, omgeven door hoge bergtoppen en diepe meren; onneembaar voor iedere vijandige vorst. Na Parijs, reisden we door de domeinen van Frankrijk, zagen we de rivier de Main uitmonden in de Rijn, waarvan de vruchtbare oevers begroeid zijn met wijnranken. Dan naar Napels in het rijke Campania, met haar prachtige gebouwen, een lust voor het oog, haar lange marmeren boulevards die de stad precies in vieren deelt. Daar zagen we de gouden tombe van Vergilius gelegen aan de ingang van de ellenlange tunnel, die in een nacht dwars door de rots gegraven is. Daarvandaan naar Padua en Venetië met haar weelderige basiliek met

een schitterend hemelgewelf en bogen, bekleed met fonkelende mozaïeken die het gouden bewerkte dak omlijsten en de sterren naar de kroon steken.

Zo heeft Faustus tot nu toe zijn tijd doorgebracht. En welke toeristische trekpleister is dit?

Heb je me, zoals ik vroeg, binnen de stadsmuren van Rome gebracht? mephistopheles Jazeker en ik heb het niet slecht voorbereid. Omdat we zulke hoge gasten zijn, heb ik de privévertrekken van zijne heiligheid tot mijn beschikking genomen.

faustus Ik hoop dat zijne heiligheid ons welkom heet.

mephistopheles Dat maakt niet uit man. Zijn gebraden hertenbout is ons welkom. Faustus, je zult zien wat voor verrukkingen Rome voor jou in petto heeft. De stad staat op zeven heuvels, deze vormen de oorsprong, het fundament van deze schat. Door het midden kronkelt de Tiber met meanderende oevers die de stad in tweeën deelt, waarover vier statige bruggen zijn geslagen. Op de Engelenbrug staat een ronde burcht met dikke muren waar je een arsenaal aan artillerie ziet, een dubbele rij bronzen kanonnen, zoveel als dat er dagen in een jaar zitten. En daarnaast natuurlijk de poorten en piramides die Julius Caesar uit Afrika heeft meegebracht.

faustus Bij alle duivelse koninkrijken, de Styx, de Acheron en de vuurtongen van de eeuwige brandende Phlegethon, ik zweer dat ik ernaar verlang de monumenten en ligging te zien van het fabelachtige en roemrijke Rome. Laten we gaan!

mephistopheles Nee, Faustus, wacht nog even. Ik weet dat je ernaar verlangt de paus te zien en deel te nemen aan het Heilige Petrusfeest. Je zult een schare monniken zien wiens summum bonum een gevulde buik is.

faustus Mijn 24 jaar in vrijheid zal ik doorbrengen met genot en geflikflooi en ik wil in het hele universum door iedereen bewonderd worden.

mephistopheles Goed gezegd, Faustus. Je ziet ze zo verschijnen.

faustus Wacht even, lieve Mephistopheles, willig mijn verzoek in voor ik kom. Je weet, in acht dagen zagen we de hemel, aarde en de hel. De draken vlogen zo hoog. Toen we naar beneden keken leek de aarde niet groter dan mijn hand. We zagen de koninkrijken van de wereld en

wat ik wilde zien heb ik gezien. Laat me in deze voorstelling een acteur zijn die de ijdele paus trakteert op zijn trucs.

mephistopheles Dat zal gebeuren, mijn Faustus. Aanschouw hun zegetocht terwijl ze passeren en doe wat er in je opkomt, gebruik slinks je kunsten, belazer de paus en krenk de trots van zijn heiligheid – zet de monniken en kloosterlingen voor aap die als sukkels staan te kwijlen bij de drievoudige kroon. Sla de paters met rozenkransen op hun kop en zet enorme horens op het hoofd van de kardinalen of wat je nog meer voor rattenstreken kunt verzinnen. En ik zal alles uitvoeren. Faustus. Luister! Daar komen ze aan. Vanaf vandaag zal je bewonderd worden in Rome.

Ze gaan half af

Kardinalen van Frankrijk en Pedua, de paus Adrianus, Raymond koning van Hongarije, met paus Bruno (geketend) op

paus adrianus Kniel neer, mijn voetenbankje. Bruno, Duitse worst, buig je voorover zodat zijne heiligheid op je rug kan stappen en zo de zetel van de heilige Petrus, de troon van de paus kan bestijgen. paus bruno IJdele Lucifer! Die troon behoort mij toe. Ik kniel voor de heilige Petrus, niet voor jou.

paus adrianus Voor mij en Petrus kniel jij daar en je onderwerpt je aan de pauselijke heiligheid. Schal de trompetten! Als wettige opvolger van de heilige Petrus, bestijg ik, via de rug van Bruno de zetel van de heilige Petrus.

Wij handelden eerst geruime tijd zacht en met compassie, maar nu de maat vol is, wordt er met ijzeren hand gestraft, zal de sluimerende wraak ontwaken en een gewelddadig einde maken aan jouw schandelijke onderneming. Kardinalen van Frankrijk en Pedua, ga onmiddellijk naar onze heilige senaat en lees in de statuten van de heilige concilie van Trente wat we moeten doen met iemand die zichzelf onrechtmatig zonder verkiezing of goedkeuring van de kerkelijke raad tot paus verklaart. Schiet op en breng ons bericht.

frankrijk en pedua Wij gaan, heilige vader.

faustus Schiet op lieve Mephistopheles, volg de kardinalen en overman ze met een loomheid en een intense vermoedigheid zodra ze hun bijgelovige boeken openen zodat ze diep in slaap vallen. Jij en ik zullen dan in hun gedaante met de paus gaan spreken. Ondanks alle

pauselijke heiligheid bevrijden we Bruno en laten hem vluchten naar Duitsland.

mephistopheles Ik ga al Faustus.

faustus Doe het snel. De paus zal het bezuren dat ik naar Rome ben gekomen.

Faustus en Mephistopheles af

paus bruno Paus Adrianus, ik beroep me op de wet. Ik ben door de keizer verkozen.

paus adrianus We zullen de keizer daarvoor straffen en de mensen die hem volgen vervloeken. De keizer en jij worden geëxcommuniceerd en verstoten door de hele kerkelijke gemeenschap. Hij is schaamteloos in zijn machtswellust. Hij steekt zijn hoogmoedige kop ver boven de wolken uit, als een torenspits, hoger dan de kerk. We zullen zijn zelfgenoegzame arrogantie neerhalen en straffen zoals paus Alexander, mijn voorvader, zijn voet op de nek van de Duitse paus Frederik zette, met de gevleugelde woorden: 'De volgelingen van de heilige Petrus mogen de keizer een voet in de nek zetten, op de rug van die smerige adder stampen en het dodelijke reptiel verdelgen.'

We maken een eind aan deze arrogante afvallige uit naam van de paus en ontnemen hem zijn gezag.

paus bruno Paus Julius zwoer dat hij en zijn opvolgers altijd de rechten van de keizers zullen respecteren.

paus adrianus Paus Julius maakte misbruik van de privileges van de kerk en daarom vervallen al zijn decreten. Is alle macht op aarde niet in onze handen gelegd? En daarom, ook al zouden we willen, mogen we niet falen. Kijk naar deze zilveren ceintuur, beslagen met zeven gouden zegels, bezegeld met zeven zegels, als bewijs van onze zeventvoudige hemelse macht: om te binden of te ontbinden, te bekrachtigen of verkrachten, te oordelen of veroordelen, te schikken of bezegelen, of wat we maar willen. Jullie en de hele wereld moeten buigen of je wordt getroffen door de vreselijkste vloek, zo zwaar als alle pijn uit de hel.

Faustus en Mephistopheles verkleed als kardinalen op

mephistopheles Zeg eens Faustus, zien we er niet goed uit?

faustus Zeker Mephistopheles. Kardinalen hebben de paus niet eerder op deze manier verwend. Laten we de heilige vader even gedag zeggen terwijl die andere kardinalen slapen.

paus adrianus Welkom, godsvruchtige heren. Geef antwoord. Wat zegt de heilige concilie betreffende Bruno en de Duitse keizer inzake de vergelding van hun recente samenzwering tegen onze staat en de pauselijke waardigheid?

faustus en mephistopheles Meest heilige bekleeder van de kerk van Rome, met de goedkeuring van de hele kerkelijke raad zegt het decreet: Bruno en de Duitse keizer worden gezien als Lutheranen, als brutale schismatici, als hoogmoedige verstoorders van de kerkelijke vrede. En als Bruno uit eigen wil, zonder dwang van de Duitse betrokkenen, eropuit was het drievoudige diadeem te dragen en middels uw dood de troon van de heilige Petrus te bestijgen, zeggen de statuten van het decreet dat hij onmiddellijk wegens ketterij veroordeeld zal worden en op de brandstapel zal branden.

paus adrianus Genoeg, neem hem mee. Breng hem onmiddellijk naar de Engelenbrug en sluit hem op in de best bewaakte toren. Morgen tijdens een zitting met het hele college van kardinalen zullen we uitspraak doen over zijn leven of zijn dood. Neem zijn drievoudige kroon en berg hem goed op in de schatkamer van de kerk. Haast je, goede kardinalen en ik zal jullie pauselijk zegenen.

mephistopheles Nou, nou, zo is een duivel niet eerder gezegend.

faustus Wegwezen lieve Mephistopheles.

De kardinalen zullen hiervoor gestraft worden.

Faustus en Mephistopheles met Bruno af

paus adrianus Laat een banket aanrukken om het feest van de heilige Petrus te vieren en met Raymond, koning van Hongarije te drinken op onze recente en gelukkige overwinning.

Scène 3.2

Trompetgeschal terwijl het banket wordt binnengebracht. Faustus en Mephistopheles op in eigen gedaante

mephistopheles Faustus, ben je klaar voor een volgende grote grap? De slapende kardinalen zouden Bruno waarschijnlijk streng veroordelen. Maar Bruno vlucht inmiddels met gezwinde pas, razendsnel over de Alpen naar de keizer in het vruchtbare Duitsland. faustus De paus zal ze vervloeken om hun luiheid omdat ze slapend, Bruno en de drievoudige kroon hebben verkwanseld. Dit zal Faustus opvrolijken. Hun domheid levert een goede grap op. Betover me lieve Mephistopheles, maak me onzichtbaar zodat ik ongezien van alles kan uitspoken.

mephistopheles Natuurlijk Faustus, kniel, dan leg ik mijn hand op je hoofd en betover je met mijn toverstokje. Draag deze ceintuur en wordt onzichtbaar. Bij de zeven planeten, de duistere hemel, de hel, de slangenharen van Medusa, het blauwe vuur van Pluto, de toorts van Hekate, toverkunsten en toverspreuken, zorg ervoor dat geen oog je gestalte zal zien.

Faustus, bij alle heiligheid, doe wat je wilt, je zal niet worden opgemerkt.

faustus Dank, Mephistopheles. Broeders, let op Faustus, zal laten bloeden, je kale kop.

mephistopheles Faustus, stil. De kardinalen komen eraan.

Paus en anderen op. Kardinalen met boek op

paus adrianus Welkom, kardinalen, ga zitten. Koning Raymond neem plaats. Broeders, maak u gereed voor het Petrus-feest, in alle ceremoniële heiligheid.

frankrijk en pedua Wil uwe heiligheid niet eerst de beschikking van de heilige concilie horen met betrekking tot Bruno en de Duitse keizer?

paus adrianus Vanwaar deze vraag? Ik heb toch gezegd dat morgen de zitting van het hele college van kardinalen plaatsvindt en we hun straf bepalen. Je hebt ons het decreet van de heilige concilie al doorgegeven: Bruno en de vervloekte keizer worden beschouwd als Lutheranen, brutale schismatici, hoogmoedige verstoorders van de kerkelijke vrede.

Waarom wil je me de beschikking nog eens laten zien?

frankrijk en pedua Uwe heiligheid vergist zich, u heeft het niet over een zitting morgen gehad.

raymond Ontken het niet. Wij zijn er allemaal getuigen van geweest dat Bruno, hier, aan jullie is overgedragen, tegelijkertijd met de kostbare drievoudige kroon die jullie in de schatkamer van de kerk zouden plaatsnemen.

frankrijk en pedua Bij de heilige Paulus, dat is niet waar.

paus adrianus Bij de heilige Petrus, als jullie Bruno en de drievoudige kroon niet onmiddellijk hierheen brengen, betekent het jullie dood.

Werp ze in de gevangenis. Gooi ze in de boeien.

Valse ketters. Voor dit smerige verraad. Vervloekt zijn jullie zielen, eeuwig brandend in de hel.

Kardinalen af met wachters

faustus Die zijn veilig opgeborgen. Faustus, op naar het feest, de paus had niet eerder zo'n vrolijke gast.

paus adrianus Raymond van Hongarije, kom bij ons zitten.

raymond Dank, uwe heiligheid.

faustus De duivel zal eens lekker aan je kont likken.

paus adrianus Wat is dit? Wat hoort mijn oor? Paters kijk eens rond.

priester Er is niemand uwe heiligheid.

paus adrianus Heren, dit is een delicatessen, een lekker stuk, gekregen van de bisschop van Milaan.

faustus Dank je, kijk hem gaan.

paus adrianus Wat is dat nu? Wie steelt het vlees van mij? Ziet niemand iemand? Heren, deze schotel is mij geschonken door de kardinaal van Florence.

faustus Die is voor mij.

paus adrianus Alweer! Heren, ik drink op uwe genade.

faustus Ik zuip op jouw genade.

kardinaal Heer, het is wellicht een geest, net uit het vagevuur gekropen die bij u om vergiffenis komt smeken.

paus adrianus Dat is mogelijk. Priesters, kom, zing een requiem om de dolende ziel te bedaren. Nogmaals, heren, tast toe.

Paus slaat een kruis

faustus Waarom sla je een kruis? Doe die truc niet nog eens. Ik

waarschuw je. Paus slaat een kruis. Godverdomme. Dat is de tweede keer. Pas op, ik tel tot drie.

Paus slaat een kruis, Faustus slaat hem, ze rennen weg

paus adrianus Ik word vermoord.

faustus Kom Mephistopheles, wat gaan we doen?

mephistopheles Ik weet het niet. We worden gestraft met bel, boek en kaars.

faustus Hoe bedoel je met bel, boek en kaars? Kaars, boek en bel. Van achter en naar voor, stuur Faustus naar de hel. Je hoort het knorren van de zeug het gebalk van de ezel, het geblaat van de stomme koe. Zo sluiten wij het geilige feest van de geilige Petrus, toe.

Koetjekoetjekoetjeboe. En steek hem lekker in je reetje toe.

Mephistopheles en Faustus steken vuurwerk af

Scène 3.3

Robin op met een zilveren beker en boek

robin Zeg Raaf, ik zei je toch dat we binnen zouden lopen met het boek van doctor Faustus. Ecce signum! Tadadadaaa hopla!

Dit is een mazzeltje voor een stalknecht.

Onze paarden zullen voorlopig geen hooi meer hoeven eten.

raaf Oei Robin. Hier komt de waard.

robin Stil maar. Ik hou hem voor de gek.

Waard op

Heeeee theemuts. Alles is toch betaald?

Het ga je goed. Toedeloe! Kom Raaf.

waard Rustig aan vriend. Luister even. Je moet die beker nog betalen voor je weggaat.

robin Ik? Een beker? Zie ik eruit als een bekersteler. Raaf, heb ik een beker? Ik waarschuw je. Je bent een tafeldame zonder paal, een vuile stinklul, *de acteur mag het zeggen* Heb ik een beker? Hoezo? Zoek maar.

waard Dat zal ik zeker doen. Als ik zo vrij mag zijn?

robin Nu heb je niks te zeggen.

waard Ik zal je maat wat zeggen. Kom hier, jij.

raaf Wie. Ik? Wie. Ik? *geeft de beker aan Robin* Zoek je zaakje maar.

Meneer, je moest je schamen om onschuldige kerels van de waarheid te beschuldigen.

waard Eén van jullie heeft die beker bij zich.

robin Je liegt, theemuts. Vriend, ik zal je leren om de onschuld van onschuldige kerels in twijfel te trekken. Ik zal je aflossen voor je beker. Je zal spijt krijgen. Ik beschuldig je in de naam van Beëlzebub. *fluistert en geeft de beker aan Raaf*

waard Wat bedoel je, kerel?

robin Ik zal je laten zien wat ik bedoel.

leest Sanctobulorum Periphrastricon. potjeslatijn Kijk en huiver, meneer de waard.

Heb jij de beker, Raaf? Polypragmos Belseborams framanto pacostiphos tostus Mephistopheles en co.

Mephistopheles op, steekt vuurwerk af achter hun rug en vertrekt waard Oh groene God.

Waard af, eventueel gooit Raaf hem de beker na raaf Peccatum peccatorum! Zonde der zonde.

Hier is je beker, mijn beste waard.

Mephistopheles op

robin Misericordia pro nobis! Hebben wij weer.

Wat zal ik doen? Goede duivel vergeef me. Ik zal nooit meer aan je boeken komen

mephistopheles Verdwij, smeerlappen. Voor deze onderneming zal ik jullie straffen.

Jij als een aap, jij als beer en de derde als een ezel. Ik, de machtige koning van de hel, voor wiens blik grote heersers uit angst op de knieën gaan, voor wiens altaar duizenden zielen geofferd zijn, wordt nu getergd door deze dilettantistische toverkul. Ik kom godverdomme helemaal uit Constantinopel voor deze vervloekte slaven.

robin Hoezo, uit Constantinopel? Dat is een lange reis. Hier heb je wat voor in je beursje.

Neem er één van me en rot op.

mephistopheles Smeerlappen met je grote brutale bek. Ik verander jou in een aap en jou in een hond en rot snel op.

robin Kut, als aap. Dapper hoor. Ik ga lekker los met de boys. Ik laaf me aan noten en eikels.

raaf En ik ben de hond.

robin Ja jij, lekker de hele tijd met je kop in de soeppot.

akte 4

Koor op

koor Nadat Faustus zich genoeg verlustigd had aan alle zeldzame dingen en bijzondere fenomenen aan de verschillende koninklijke hoven, maakte hij een einde aan zijn reis en keerde terug naar huis. Degenen die onder zijn afwezigheid hadden geleden, ik bedoel zijn vrienden en collega's, ontvingen hem met warme woorden.

Hij vertelde over zijn avonturen, sprak terloops over zijn reis over de wereld en door de lucht.

Ze bevroegen hem over de astronomie en Faustus' antwoorden waren zo geniaal en vol brille dat ze in zwijm raakten, vol bewondering en aanbidding.

Hij is nu wereldberoemd in Europa.

Zelfs Keizer Karel V, met zijn centenbak, is gek op hem.

Faustus is nu bij hem in zijn paleis en wordt onthaald door zijn edellieden.

Faustus geeft een staaltje van zijn kunsten.

Ik vertel jullie het niet, dames en heren en dames ook.

U zult zien het met uw eigen ogen.

Scène 4.1

Op: keizer Karel V, Faustus, Mephistopheles, een ridder

keizer karel v Doctor Faustus, ik heb de wildste verhalen gehoord over uw reputatie met betrekking tot de zwarte kunst en dat niemand in mijn hele keizerrijk noch in de hele wereld zich zou kunnen meten met uw bijzondere magische kunsten. Ze zeggen dat u een bevriende geest heeft aan wie u kunt vragen wat u wilt. Daarom mijn vraag. Geef me een bewijs van uw kunsten zodat mijn ogen kunnen zien wat mijn oren hebben gehoord. Ik zweer je op mijn keizerlijke kroon dat, wat je ook doet, je niet benadeeld, geschaad of gevierendeeld wordt.

ridder Geloof me, hij ziet eruit als een goochelaar.

faustus Mijn grote keizerlijke hoogheid, ik vrees dat de verhalen die over mij de ronde doen groter zijn dan mijn daden. Deze daden staan in geen verhouding tot de eer die u mij bewijst. Maar uit liefde en achting voor u ben ik bereid alles te doen wat uwe majesteit mij vraagt.

keizer karel v Doctor Faustus, luister naar wat ik zeg. Toen ik laatst alleen in mijn kleinste kamertje zat, dwarrelden er vreemde gedachten in mij op over de roem van mijn voorvaders, hoe ze met moed en heldendaden zulke rijkdommen verwierven en zoveel koninkrijken onderwierpen, dat wij, of de heersers die na ons komen, vrees ik, nooit meer dat niveau van aanzien en leiderschap zullen bereiken. Van al die koningen spant Alexander de Grote, als de opperste heerser, de kroon. Het stralende gouden licht van zijn leeuwenmoed verlicht de hele wereld. Ik hoef zijn naam maar te horen of het verscheurt mijn ziel dat ik de grote man nooit heb ontmoet. Als u, met uw gewiekste kunsten zo goed zou willen zijn om hem te laten herrijzen uit de onderaardse gewelven, waar de grote veroveraar in een tombe rust? Laat hem verschijnen met zijn beeldschone gemalin en toon hen, in volle glorie met alle elegantie en gewaden zoals in hun tijd gebruikelijk was. Je zal mijn oprecht verlangen bevredigen en ik zal je de rest van mijn leven vereren.

faustus Weledelgeboren heer, ik ben bereid om uw wens uit te voeren, zover dat binnen de mogelijkheid van de kunde en kracht van mijn geest valt.

ridder Geloof me, dat is minder dan niets.

faustus Maar uwe hoogheid, het ligt niet in mijn vermogen om de echte lichamen van vlees en bloed van dit overleden koningspaar voor uw ogen te presenteren omdat zij al lang geleden tot stof zijn vergaan.

ridder Alle Jezus doctor. Hij zou toch een sprankje eerlijkheid hebben als hij nu de waarheid opbiecht.

faustus Maar geesten, die zo goed als twee druppels water op Alexander en zijn gemalin lijken, zullen voor uwe hoogheid verschijnen. Zoals zij echt tijdens hun leven waren, in hun volle glorie. Ik twijfel er niet aan dat dit uwe koninklijke vorst ten volle zal bevredigen.

keizer karel v Graag. Doctor, laat ze me onmiddellijk zien.

ridder Je hoort het, doctor. Breng Alexander en zijn gemalin onmiddellijk voor de keizer.

faustus Wat zeg jij?

ridder Geloof me, dat is net zo waar als dat Diana mij in een hert verandert.

faustus Nou vriend, toen Acteon stierf liet hij zijn horens na aan jou. Mephistopheles, ga af.

Mephistopheles af

ridder Als je nu aan goochelen slaat, ben ik weg.

af

faustus Ik krijg je nog wel, dat je zo de hele tijd door me heen zit te praten. Hier zijn ze, mijn weledelgeboren heer.

Mephistopheles en geesten op

keizer karel v Doctor, ik hoorde dat de dame tijdens haar leven een sproet of moedervlekje in haar hals had. Hoe kom ik daar nu achter?

faustus Uwe hoogheid mag zo vrij zijn om even te kijken.

keizer karel v Dit zijn absoluut geen geesten maar de echte lichamen van vlees en bloed van dit vorstelijke paar.

geesten af

faustus Zou uwe hoogheid zo goed willen zijn om de ridder die dacht dat hij grappig was even te laten halen?

keizer karel v Ga hem halen

Ridder op met horens op zijn hoofd

Wat is dit nu ridder? Ik dacht dat je vrijgezel was. Ik zie nu dat je een vrouw hebt, die je niet alleen horens geeft maar ze je ook opzet. Voel

eens op je hoofd.

ridder Jij vervloekte hond, verdomde kloothommel, verwekt in een smerige spleet van een monsterlijke berg, hoe durf je een edele heer te beledigen? Smeerlap, ik beveel je, maak ongedaan wat je hebt misdaan.

faustus Niet zo snel mannetje. Haastige spoed is zelden goed. Weet je nog hoe je me steeds in de rede viel tijdens mijn gesprek met de keizer? Wat mij betreft staan we quitte.

keizer karel v Beste doctor, ik verzoek u, bevrijd hem. Hij heeft genoeg geleden.

faustus Weledele heer, het is niet omdat hij me in uw aanwezigheid heeft gekwetst, maar om u te entertainen dat ik deze onbeleefde ridder terecht op zijn nummer heb gezet.

Dat was alles wat ik wilde. Met plezier ontdoe ik hem van zijn horens. En meneer de ridder, spreek voortaan met respect over wetenschappers. Mephistopheles, verander hem weer.

Mephistopheles doet dat

Majesteit, ik heb mijn taak volbracht, ik vertrek.

keizer karel v Vaarwel, doctor. Voor u vertrekt, krijgt u een vorstelijke beloning.

af

faustus Mephistopheles, de voortdurende loop van de tijd die met stille, geruisloze pas voorbijvliegt, heeft de lengte van de dagen van mijn levensloop verkort. Mijn laatste jaren voor het moment van betalen breken aan.

Daarom, Mephistopheles, we haasten ons naar Wittenberg.

mephistopheles Wil je te paard of te voet gaan?

faustus Zolang we door dit heerlijk frisse groen gaan, te voet.

paardenverkoper op

paardenverkoper Ik ben de hele dag al op zoek naar doctor Stoutus. En kijk daar is hij.

God zegen u, doctor.

faustus Nou, paardenlul. Goed om je te zien.

paardenverkoper Weet je, meneer, ik geef je veertig pond voor je paard.

faustus Daar kan ik hem niet voor verkopen. Als je hem voor vijftig wil,

mag je hem hebben.

paardenverkoper Helaas, zoveel heb ik niet. Alsjeblieft, doe een goed woordje voor me.

mephistopheles Geef het hem.

faustus Kom hier geef me je geld. Maar ik zeg je voor je hem krijgt nog één ding: rijd hem niet door water. In geen geval.

paardenverkoper Hoezo? Drinkt hij geen water?

faustus Jawel, hij drinkt graag water, maar rijd hem niet door het water. Rijd hem door bosjes, greppels, wat je maar wilt maar niet door het water.

paardenverkoper Goed meneer. Nu ben ik voor eeuwig het heertje. Ik zou mijn paard niet voor veertig verkopen. Zolang hij goed kan dekken, en lekker van bil, lekker van bil gaat, verdien ik er lekker aan. Hij heeft een mooie kont, zo glad als een aal. Tot ziens, meneer.

Maar luister, meneer, als mijn paard ziek is of niet lekker, breng ik je zijn pies. Vertel je me dan wat er scheelt?

faustus Ga weg smeerlap. Wat denk je dat ik ben, een paardendokter?
paardenverkoper af

Wat ben je anders Faustus, dan een mens, gedoemd te sterven. Je tijd is bijna voorbij, je einde nadert. De wanhoop brengt twijfel in mijn gedachten. Verander deze onrust in een rustige slaap. Ach, Jezus sprak de dief aan het kruis moed in. Ga slapen Faustus, geef je gedachten rust.

paardenverkoper op, helemaal nat, huilend

paardenverkoper Oh nee, oh nee. Doctor Stoutus, inderdaad. Doctor Stoutus heeft m'n darmen gepurgeerd. M'n veertig pond uit mijn zakken afgepurged. Die ben ik kwijt. Ik, ezel die ik ben, dacht: ik laat me niet koeioneren.

Hij zei me niet in het water te rijden. Ik dacht dat m'n paard een bijzondere gave had, waar hij me niets over wilde vertellen. En ik, waaghals die ik ben, reed het diepe meer in aan het einde van de stad. In het midden van het meer was opeens m'n paard weg en zat ik wijdbeens op een baal hooi en het scheelde een strootje of ik verdrong. Nu zoek ik de doctor om mijn veertig pond terug te krijgen of anders zal ik van hem een paard purgeren. Hé daar is zijn waardeloze onderdruiper, van lik mijn vestje! Luister, hokus spokus! Waar is je

meester?

mephistopheles Hoezo. Wat moet je? Je kunt hem niet spreken.

paardenverkoper Ik moet hem spreken.

mephistopheles Hij is diep in slaap. Kom een andere keer.

paardenverkoper Ik moet hem nu spreken anders sla ik zijn bril aan diggelen.

mephistopheles Luister, hij heeft al acht dagen niet geslapen.

paardenverkoper Al had hij acht weken niet geslapen, ik moet hem spreken.

mephistopheles Kijk, hij is diep in slaap.

paardenverkoper O, ja. Godverdomme, Doctor, doctor, doctor Stoutus. Veertig pond voor een baal hooi.

mephistopheles Je ziet toch dat hij je niet hoort.

paardenverkoper Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee.

Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeee. Word je niet wakker?

Ik zal je wakker maken voor ik ga. *trekt aan zijn been en die laat los* Oh. Ik ben verloren. Wat moet ik doen.

faustus Oh, mijn been. Mijn been. Help. Help Mephistopheles. Roep de politie. Mijn been. Mijn been.

mephistopheles Kom smeerlap. Naar de politiecommissaris.

paardenverkoper Oh God, meneer laat me gaan. Ik geef je nog veertig.

mephistopheles Waar heb je het?

paardenverkoper Ik heb het niet bij me. Ik ga snel naar de herberg, dan geef ik het je.

mephistopheles Schiet op.

paardenverkoper schiet op

faustus Is hij weg? Vaarwel. En Faustus heeft zijn been weer terug. Die paardenlul. Ik neem de baal hooi voor zijn moeite. Deze truc kost hem nog veertig pond.

Wagner op

Wat is er, Wagner. Is er nieuws?

wagner De hertog van Anholt nodigt u dringend uit om op bezoek te komen.

faustus De hertog van Anholt? Dat is een belangrijke kerel, bij hem mag ik niet te gierig zijn met mijn listen. Kom Mephistopheles, we gaan naar hem toe. *af*

Scène 4.2

Op Faustus, Mephistopheles, Hertog en hertogin (zwanger)

hertog Geloof me doctor, ik heb genoten van deze spelerei. Ik weet niet hoe ik u moet bedanken voor het optuigen van gigantische luchtkastelen. Mooier dan wat ook ter wereld.

faustus Eerbare heer, ik ben blij dat u het zo waardeert. Mevrouw, bevalt het u niet? Ik heb gehoord dat vrouwen met een dikke buik verlangen naar lekkere lekkernijen. Wat wilt u? Vertel het en ik zorg ervoor.

hertogin Dank lieve doctor omdat u mij zo vriendelijk bejegt zal ik niet verhullen waar mijn hart naar hunkert. Als het nu zomer was, maar het is nu januari, een dorre winter, zou ik niet minder dan een schaal rijpe druiven wensen.

faustus Maar madame, dat is niets. Mephistopheles, haal het.

Mephistopheles af

Ook als u meer had gewenst om uw verlangen te stillen had u het gekregen.

mephistopheles *op met druiven* Voila, madame. Wilt u ze proeven?

hertog Geloof me doctor, dit verbaast me meer dan al het voorgaande. Hoe komt u in de dorre winter, in de maand januari aan zulke lekkere sappige druiven?

faustus Zoals u weet, meneer, het jaar is verdeeld in twee cirkels over de hele wereld. Als het bij ons winter is, is het aan de andere kant zomer, in India en andere landen in het oosten. Met behulp van een razendsnelle geest van mij heb ik ze hier laten brengen. Zoals je ziet. Hoe vindt u ze madame? Zijn ze lekkerlekker?

hertogin Geloof me, doctor, het zijn werkelijk de heerlijkste druiven die ik ooit in mijn hele leven gegeten heb.

faustus Daar ben ik blij om.

hertog Kom hertogin, we gaan naar binnen. Beloon deze begaafde man naar behoren voor zijn vriendelijkheid.

hertogin Dat doe ik, mijn heer. De rest van mijn leven ben ik dankbaar voor uw hoffelijkheid.

faustus Ik dank u nederig.

hertog Kom doctor, volg ons en je krijgt je beloning.
hertogin Hertog, wij zijn deze wijze heer veel verschuldigd.
hertog Inderdaad. Wij zullen hem belonen met alle liefde en
vriendelijkheid die we bezitten.
Zijn vernuftige geestige kunsten verjagen alle treurige gedachten.
af

akte 5

Scène 5.1

Wagner op

wagner Ik denk dat mijn meester spoedig zal sterven. Hij heeft me al zijn spullen nagelaten. Maar toch, ik denk, als de dood echt nabij is zou hij niet met zijn studenten vreten, slempen en zuipen, zoals nu. Een braspertij zoals ik van m'n leven nog niet gezien heb. Het feest lijkt voorbij.

af

oude man Och doctor Faustus, als ik je toch moge leiden op het pad dat je voert naar de eeuwige rust. Hart, breek! Bloed, vloeï en meng je met tranen. Tranen, die met zondige zwaarte biggelen, van de smerigste en gemeenste misdaden met een stank die de innerlijke ziel aantast uit zulke weerzinwekkende krochten en godvergeten zonden waar geen meededogen meer helpt, enkel vergeving van de goede redder God, wiens bloed je schuld kan wegwassen.

faustus Waar ben je terecht gekomen Faustus?

Sukkel, wat heb je gedaan? Vervloekt ben je, vervloekt, wanhoop en sterf. De hel roept om gerechtigheid met een donderende stem:

'Faustus kom, je uur heeft geslagen' en Faustus doet wat hij moet doen en komt.

oude man Stop, goede Faustus, stop die dwaling. Ik zie een engel boven je zweven met een kelk vol genade bereid om die over je ziel te gieten. Vraag om vergeving en laat de wanhoop varen.

faustus Ah mijn lieve vriend, je woorden verzachten mijn gepijnigde ziel. Laat me even, dan zal ik mijn zonden overdenken.

oude man Ik ga, lieve Faustus, met een zwaar gemoed en vrees voor het verlies van je verdwaasde ziel.

faustus Vervloekte Faustus, waar is de genade nu? Ik heb spijt en ben wanhopig. De hel strijdt met de hemel en verscheurt mijn borst. Wat kan ik doen om aan de klauwen van de dood te ontsnappen?

mephistopheles Jij, bedrieger, Faustus, ik ontnem je nu onmiddellijk je ziel. Je bent mijn almachtige God ongehoorzaam. Geef toe of ik maak vissenvoer van je.

faustus Lieve Mephistopheles, smeeek je heer om me mijn misstap te vergeven. Met mijn bloed zal ik opnieuw mijn eed zweren aan de grote Lucifer.

mephistopheles Schiet op. Doe het snel en niet met een vals hart, zodat de narigheid die je veroorzaakt niet nog groter wordt.

faustus Goede vriend, martel dat smerige oude lijk dat mij tegen jouw Lucifer ophitste met de ergste martelingen, erger dan die in onze hel.

mephistopheles Zijn geloof is te groot. Ik kan zijn ziel niet aantasten. Wat ik zijn lichaam aan kan doen stelt niet veel voor.

faustus Een ding dan, goede dienaar, ik smeeek je, vervul het verlangen van mijn hunkerende hart. Geef me als geliefde de hemelse Helena, die ik net zag en wiens zoete omhelzing mijn wankelmoedige gedachten zal verdrijven zodat ik me aan mijn eed aan Lucifer zal houden.

mephistopheles Faustus, dit of wat je maar wenst zal gebeuren in een oogopslag.

Helena op

faustus Is dit het gezicht dat duizenden schepen voortstuwde en de torenhoge torens van Troje liet branden? Lieve Helena, maak me onsterfelijk met een kus.

Ze kussen

Haar lippen zuigen mijn ziel op. Kijk, hij vliegt weg. Kom Helena, geef me mijn ziel terug, hier wil ik zijn. Dit, deze lippen, is de hemel, alles wat niet 'Helena' is, is waardeloos.

oude man op

Ik zal Paris zijn en voor jouw liefde zal Wittenberg net als Troje vallen. Ik zal strijden met de zwakke Menelaos en draag jouw kleuren op mijn helmpluim. Ik zal de hiel van Achilles doorklieven en terugkeren naar Helena voor een kus. Oh, je bent mooier dan de avondlucht, gekleed in de schoonheid van duizend sterren, helderder dan de vlammende Jupiter als hij verschijnt aan de arme Semele.

Adembenemender dan de koning van de hemel in de blauwe wellustige armen van Arethusa.

Niemand anders dan jij zal mijn geliefde zijn.

af Faustus, Mephistopheles en Helena

oude man Vervloekte Faustus, ongelukkige kerel, je ziel sluit zich af voor de genade en ontvlucht de troon van het hemelse gerecht.

Satan beproeft me met zijn arrogantie. In deze heksenketel stelt ook God me op de proef. Mijn geloof, smerige hel, zal over jullie zegevieren. Ambitieuze vijanden, zie hoe de hemel lacht bij jullie aftocht, schatert om jullie hoogmoed. Wegwezen, hel, ik vlieg naar God.

af

Scène 5.2

Faustus en Wagner op

faustus Heb je mijn testament gelezen? Wat vind je ervan?

wagner Dit is zo mooi. In alle nederigheid leg ik mijn liefde en toewijding aan uw voeten.

Studenten op

faustus Dank je dank je, Wagner. Welkom heren.

Wagner af

eerste student Faustus, wat zie je eruit.

faustus Ah, heren.

eerste student Wat is er, Faustus?

faustus Mijn lieve roomy, als ik bij jou gebleven was, had ik nog steeds geleefd. Maar nu blijf ik voor eeuwig doodgaan. Kijk eens, komt hij al?

Komt hij al?

tweede student Wat bedoelt Faustus?

derde student Hij is ziek geworden van een overeenzaamheid.

eerste student Als dat zo is moeten de dokters hem genezen. Het is maar een overdaad, maak je geen zorgen.

faustus Overdaad van een hoofdzonde die je lichaam en geest aantast.

tweede student Faustus, kijk naar boven, je weet dat Gods vergeving oneindig is.

faustus Maar voor de zonden van Faustus bestaat geen genade. De slang die Eva verleidde kan worden gered, maar Faustus niet. Ah heren, luister geduldig en schrik niet van mijn woorden. Hoewel mijn hart bonst en huivert als ik me realiseer dat ik mij op deze plek dertig jaar aan de wetenschap heb gewijd. Had ik Wittenberg maar nooit gezien. Had ik maar nooit een boek gelezen. Alle wonderen die ik heb verricht waar heel Duitsland van kan getuigen en de hele wereld! Om die reden is Faustus, Duitsland en de hele wereld verloren. Ja zelfs de hemel zelf, de hemel, de zetel van God, de troon van de allerhoogste, het koninkrijk van geluk. Ik moet voor eeuwig rotten in de hel, aah de hel, voor eeuwig. Lieve vrienden, wat zal er van Faustus worden, voor eeuwig in de hel?

derde student Nu Faustus, richt je tot God.

faustus Tot God? Die ik heb afgezworen? Tot God die ik heb bespot?
Ah mijn God, ik zou kunnen huilen maar de duivel houdt mijn tranen
tegen. Bloed vloeit, in plaats van tranen.

Mijn leven, mijn ziel. Oh ze verlammen mijn tong. Ik wil mijn hand
opheffen maar zij houden hem tegen.

allen Wie, Faustus?

faustus Lucifer en Mephistopheles. Aah heren.

Ik gaf mijn ziel in ruil voor toverkracht.

allen God verbiedt dat.

faustus Inderdaad, God heeft dat verboden maar Faustus heeft het toch
gedaan. In ruil voor 24 jaar ijdel vermaak heeft Faustus de eeuwige rust
en gelukzaligheid opgegeven. Ik heb de eed bekrachtigd met mijn eigen
bloed. De tijd is voorbij, het uur komt nader en hij komt me halen.

eerste student Waarom heb je dat niet eerder gezegd, dan hadden de
geestelijken voor je gebeden.

faustus Ik heb vaak overwogen het te doen maar de duivel dreigde me
in stukken scheuren als ik de naam van God zou noemen. Mijn lichaam
en ziel te roven als ik gehoor zou geven aan het goddelijke. Nu is het te
laat. Heren, vertrek, anders zullen jullie met mij ten onder gaan.

tweede student Wat kunnen we voor je doen, Faustus?

faustus Laat me, red jezelf en vertrek.

derde student God staat me bij. Ik blijf bij Faustus.

eerste student Daag God niet uit, lieve vriend. Laten we naar hiernaast
gaan en voor hem bidden.

faustus Aah. Bid voor me. Bid voor me.

Wat voor kabaal je ook hoort kom niet naar me toe. Niets kan me
redden.

tweede student Bid, en wij bidden dat God je vergeeft.

faustus Heren, vaarwel. Als ik morgen nog in leven ben, kom ik langs.
Zo niet, dan zit ik in de hel.

de klok slaat elf

allen Faustusvaarwel.

studenten af

faustus Ah Faustus, je hebt nog maar een uur te leven daarna ben je
voor eeuwig vervloekt. Sta stil, voortdurend bewegende hemelse sferen,
zodat de tijd tot stilstand komt en het nooit middernacht wordt. Gouden

zon, kom op, kom alsjeblieft weer op, en maak het eeuwig dag of laat dit uur een jaar duren, een maand, een week een hele dag zodat Faustus tot inkeer komt en zijn ziel wordt gered. Oh lente, lente currite, noctis equi! Oh draaf traag, traag, paarden van de nacht. De sterren bewegen nog, de tijd loopt, de klok zal slaan. De duivel zal komen en Faustus zal vervloekt zijn. Ik vlieg naar mijn God toe! Wie trekt me naar beneden? Kijk, kijk Jezus' bloed stroomt door het firmament. Een druppel zou mij kunnen redden, een halve druppel. In jesusnaam, godverdomme. Ruk mijn hart niet uit omdat ik Jezus naam noem. Toch roep ik hem aan. Spaar me, Lucifer. Waar is het nu? Het is weg. Kijk, God strekt zijn arm uit en fronst zijn wenkbrauwen. Heuvels en bergen, kom hier, kom en verpletter me en verberg me voor de toorn van God. Nee, nee, dan val ik voorover de aarde in. Aarde, open je muil. Oh nee, zij zal me niet beschermen. De sterren die mijn geboorte beheersten hebben mij geleid naar hel en dood. Stijg op Faustus, als een nevelige mist. Verberg je in het binnenste van een barendende wolk zodat, wanneer hij omhooggestuwd wordt je ledematen naar boven worden gespuugd en je ziel meevliegt naar de hemel.

de klok slaat half twaalf

Ah, een half uur is voorbij. Het is bijna zover.

Oh, God, als je mijn ziel niet vergeeft, in jesusnaam, die mij met zijn bloed bevrijd heeft, verlos me ooit van deze gruwelijke pijn. Laat Faustus, duizend jaar in de hel zitten, honderdduizend jaar, maar redt hem uiteindelijk. Ah maar, vervloekte zielen krijgen geen eind. Waarom ben je niet een wezen zonder ziel en waarom moet je ziel onsterfelijk zijn? Ah metempsychosis van Pythagoras, was het maar waar. Mijn ziel zou wegvliegen en veranderen in een stom beest. Alle dieren zijn gelukkig, als ze sterven gaat hun ziel op in de elementen.

Terwijl de mijne blijft leven, gemarteld in de hel. Vervloekte ouders die mij verwekten.

Nee Faustus, vervloek jezelf, vervloek Lucifer
Die je van de hemelse vreugde heeft beroofd.

de klok slaat twaalf

Oh, hij slaat, hij slaat. Lichaam! Word lucht!
Snel. Of Lucifer neemt je mee naar de hel.

donder en bliksem

Ziel! Verander in een druppel! Spring in de oceaan zodat je nooit meer gevonden wordt.

duivels op

Mijn God, mijn God, kijk niet zo kwaad. Adders en slangen laat me nog even ademen. Lelijke hel, doe je muil dicht. Wegwezen Lucifer. Ik verbrand mijn boeken. Ah Mephistopheles.

af met duivels

epiloog

koor Omgehakt is de tak die kaarsrecht omhoog had kunnen groeien.

En verbrand Apollo's lauwerkrans.

Het genie zat vroeger in deze geleerde heer.

Faustus is dood.

Dit was zijn helse val.

Zijn wrede lot zal de wijzen aansporen enkel met verwondering naar
verboden zaken te kijken.

Hun diepe geheimen kunnen het verstand verlokken om te doen wat de
hemelse machten verbieden.

Terminat hora diem: terminat author opus.

Eind goed al goed.

Ie-wie-waai is eerlijk weg.

Doctor Faustus ging bij Dood Paard in première op 9 juni 2021 in De School in Amsterdam.

Door: Jorn Heijdenrijk, Rosa van Leeuwen, Janneke Remmers, Manja Topper, Michael Yallop en Ramses van den Hurk

www.doodpaard.nl

Deze vertaling (speelversie) door Jorn Heijdenrijk en Manja Topper werd mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van het Lirafonds.

Christopher Marlowe (1564-1593) was een Engelse schrijver van toneel en poëzie. Hij werd bekend met het toneelstuk *Tamburlaine the Great*. Geboren in Canterbury in hetzelfde jaar als William Shakespeare, klom Marlowe op van zoon van een schoenmaker naar populaire toneelschrijver en, mogelijks, zelfs spion voor de Engelse kroon. Op 29-jarige leeftijd werd hij neergestoken tijdens een vechtpartij in een taverne en verloor Engeland plotsklaps één van zijn meest getalenteerde schrijvers.

Toneelwerk

Dido, Queen of Carthage – 1587

Tamburlaine Part 1. – 1587

Tamburlaine Part 2. – 1588

The Jew of Malta – c.a. 1590

*Edward II** – 1592

*Doctor Faustus** – 1592

The Massacre at Paris – 1593

* Teksten uitgegeven door De Nieuwe Toneelbibliotheek

Toneelspelerscollectief Dood Paard (Amsterdam, 1993) is opgericht door Kuno Bakker, Manja Topper en Oscar van Woensel. Dood Paard speelt zowel klassiek repertoire van bijvoorbeeld Shakespeare, Schnitzler, Albee, Handke en Reza alsook speciaal voor het gezelschap geschreven toneelteksten van onder anderen Rob de Graaf, Oscar van Woensel, Gerardjan Rijnders en Joachim Robbrecht. Momenteel bestaat Dood Paard uit Kuno Bakker, Renske van Leeuwen, Manja Topper, Flora Woudstra Hablé en Michael Yallop

Vertalingen, bewerkingen

Aeschylus – *De Perzen* (2012), *Prometheus* (2001)
Edward Albee – *Wie is er bang voor Virginia Woolf?* (1994)
Martin Amis – *Succes* (1996)
Samuel Beckett – *Wachten op Godot* (2002)
Thomas Bernhard – *Ritter Dene Voss* (2009)
Georg Büchner – *Leonce en Lena* (1994)
Julien Offray De La Mettrie, Alexandre Dumas, Vaclav Havel – *Mannetje Met De Lange Lul* (2007)
Jean Genet – *De Meiden** (2020)
Peter Handke – *40.000 Sublime And Beautiful Thoughts* (2000)
Homeros – *Ilias* (2003)
Elfriede Jelinek – *Prinsessendrama* (2004)
Ben Jonson – *Volpone** (2016)
Christopher Marlowe – *The Jew* (2011), *Doctor Faustus** (2021)
Moliere – *Poquelin 11* (2017)
Heiner Müller – *Kwartet* (2019)
Ovidius – *Metamorphosen* (1995)
Yasmina Reza – *Art* (2014)
Arthur Schnitzler – *Reigen** (2009)
William Shakespeare – *Troilus & Cressida* (1995), *Titus* (1997), *Julius Caesar* (1999), *Coriolanus* (2001), *Zomernachtliefde* (2005), *Othello** (2011)
Roger Vitrac – *Victor of de kinderen aan de macht** (2017)

Joost van den Vondel – *Gijsbreght Van Amstel* (2020)
Oscar Wilde – *Ideal Husband* (1995)

* Teksten uitgegeven door De Nieuwe Toneelbibliotheek